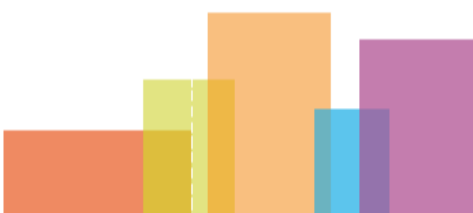

“Hier worden we vrolijk van”

**Presentatie boek over inclusief onderwijs
“Iedereen is anders”**

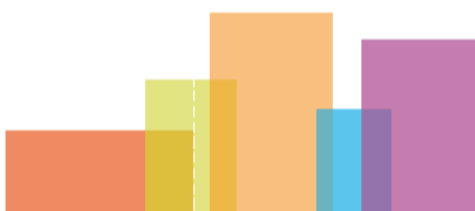
**Zestig vertegenwoordigers van leerling- en
ouderorganisaties, wetenschap, opleiding en
scholen, politiek en beleid debatteren over
kinder kwaliteitcriteria ten aanzien van
inclusief onderwijs.**

Samenvatting

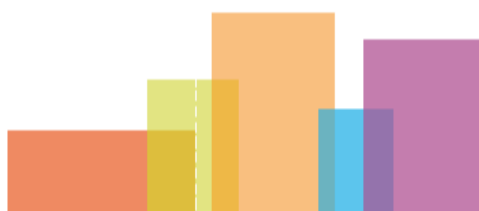
Wat is goed onderwijs? Leraren, politici, beleidsmakers en ouders hebben ieder hun eigen mening over de criteria die de kwaliteit van een school bepalen. Voor het eerst is nu ook de groep om wie het gaat om hun mening gevraagd. Tienduizend leerlingen van 4 tot 18 jaar uit alle vormen van onderwijs hebben zich in open interviews uitgesproken over inclusief onderwijs. Bureau WESP heeft daar kwaliteitscriteria uit gedestilleerd, die scholen als meetlat kunnen benutten naast bestaande toetsingsinstrumenten. Ze bieden nieuwe en verrassende invalshoeken. Waar ouders en professionals bovenal hechten aan een school waar leerlingen met een handicap of beperking 'welkom' zijn en 'erbij' mogen horen, maken leerlingen helemaal geen onderscheid in groepen. Ze hechten minder aan veiligheid, faciliteiten en voorzieningen, maar des te meer aan schoolcultuur en diversiteit van onderwijs. Wie met de criteria aan de slag gaat, is op weg naar een antwoord op passend onderwijs pur sang en op actuele knelpunten als demotivatie, uitval, onderpresteren en onvoldoende aansluiting op vervolgonderwijs. 'Dit boek is verplichte kost voor iedereen die bezig is met passend onderwijs, inclusief onderwijs of die met een nieuwe blik naar de kwaliteit van onderwijs wil kijken' (CG-raad).

Presentatie

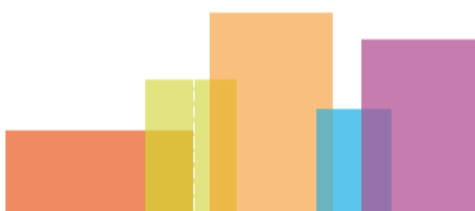
Zo'n zestig mensen zijn 19 januari 2011 te gast bij de feestelijke presentatie van het boek *ledereen is anders- kinderkwaliteitscriteria van inclusief onderwijs* dat deze middag overhandigd wordt aan Ursie Lambrechts, voorzitter van de evaluatie- en adviescommissie passend onderwijs. De locatie van de presentatie, sbo De Bonte Vlinder in Den Haag, is niet zomaar willekeurig gekozen. Het is een school die reeds zo'n 10 jaar geleden aan de slag ging met het vragen naar de mening van kinderen èn daar ook iets mee doet. Wie door het schoolgebouw loopt, ziet het resultaat van de interviews die destijds met de leerlingen gehouden zijn. In de kleuren, in de tuin die als buurtpark is ingericht in samenwerking met de buurtbewoners. En misschien nog wel belangrijker: ook in het handelend gedrag van leerkrachten is een vraaggerichte houding gewoon geworden.

Onderzoek

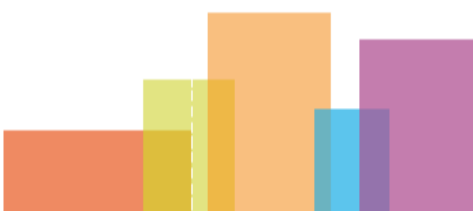
Het boek, geschreven door Jorien Meerdink met medewerking van Minke Verdonk en Martin Schuurman, is de weerslag van meer dan 10 jaar onderzoek naar wat kinderen, jongeren, leerlingen belangrijk vinden aan een school. In de loop der jaren zijn meer dan 10.000 interviews over dit thema gehouden. En hoe verschillend de achtergrond van de leerlingen ook is, steeds komen dezelfde wensen terug. Kinderen vinden het belangrijk dat er ruimte is voor hun gevoelens, dat leerkrachten positief zijn en dat er een veilige omgeving is: overigens niet door grote hekken rond de school te zetten, camera's op te hangen en risico's zoveel mogelijk uit te sluiten, maar wel door het gevoel gekend te zijn en in een omgeving met veel gemeenschappelijkheid te verkeren.

Inclusief

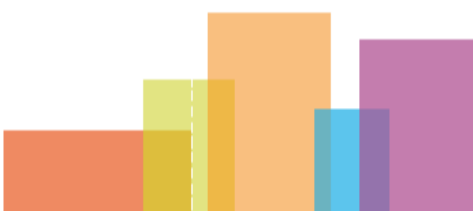
Door de terminologie van de kinderen en jongeren te vertalen in 'kinderkwaliteitscriteria' komen we aandachtspunten voor het inrichten van inclusief onderwijs op het spoor. Het begrip inclusief zal niet voor iedereen hetzelfde zijn, want iedereen heeft een eigen beeld bij deze term. Wel suggereert de term inclusief dat er geen mensen worden uitgesloten en dat iedereen welkom is. Een wens die ook bij een aantal partijen in het onderwijsveld leeft. Maar wat moet er gebeuren om inclusief onderwijs te krijgen in Nederland? In het debat dat rondom de presentatie is georganiseerd, staat deze vraag centraal.

Positief

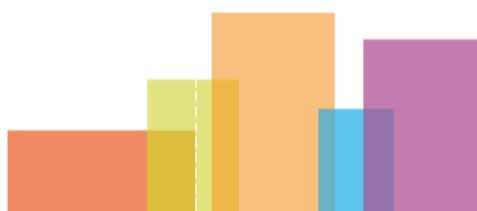
Gespreksleider **Hans Schuman**, lector interdisciplinair werken bij Fontys Hogeschool en betrokken bij 'Collectief Inclusief' trapt de discussie af door te melden dat hij blij is met de uitnodiging, 'vanwege het positieve karakter' van het boek en de bijbehorende bijeenkomst. In Nederland wordt volgens hem veel gesomberd over het onderwijs. Op dit moment lijken thema's als inclusief en passend onderwijs wat in de verdrukking te komen door discussies over het taal- en rekenniveau, excellentie en specialisatie. "De hier aanwezigen behoren waarschijnlijk niet tot de hoofdstroom van het moment." Opvallend is dat in het buitenland de tendens juist wel meer richting inclusief onderwijs gaat.

Stelling I: ‘Leerlingen gaan niet over de kwaliteit van het onderwijs’

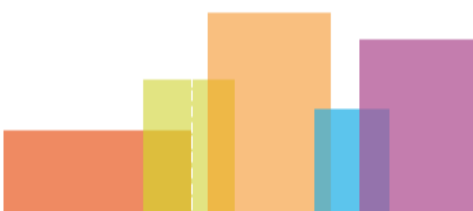
Astrid Greven van de Stichting Perspectief legt uit dat haar organisatie gericht is op een inclusieve samenleving en daar hoort onderwijs vanzelfsprekend bij. Volgens haar melden veel scholen op hun website dat “de leerling bij ons centraal staat”, maar wat bedoelen die scholen daar eigenlijk mee? En hoe geven ze die wens vorm? Van bovenaf of van onderop? Een bij de bijeenkomst aanwezige leerling, **Jaxom** (11) meldt dat het niet òf van bovenaf òf van onderop moet zijn, maar dat de middenweg volgens hem de voorkeur verdient. Leraren moeten leerlingen niet laten zwemmen, maar ook niet dicteren wat er moet gebeuren. Ze moeten ondersteunen, ingaan op behoeften van leerlingen en hulp bieden. **Susan Walstra** van de Stichting Gewoon Anders uit Almere denkt dat het begrip ‘het kind centraal’ soms ook als alibi fungeert om juist de school zelf centraal te stellen.

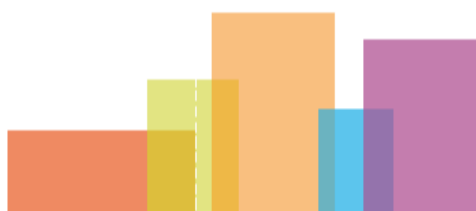
De aanwezigen zijn het met elkaar eens dat Cito-toetsen, de inspectie en de angst voor een afrekencultuur nogal belemmerend werken voor docenten om werkelijk volgens de kinderkwaliteitscriteria aan de slag te gaan. Ook kan onzekerheid van docenten een rem op een vraaggerichte houding betekenen. Dat is een overigens begrijpelijke en niet per sé op onwil gebaseerde reactie, stelt **Ursie Lambrechts**. “Veel leraren hebben behoefte aan regels en methoden, al dan niet gestuurd door directies en besturen. Je moet je als docent kwetsbaar durven op te stellen tegen leerlingen en dat is niet gemakkelijk. Om als docent tegen een leerling te zeggen dat je iets (ook) niet weet, veronderstelt juist krachtig meesterschap.”

Vraaggericht is niet, zoals nogal wel eens wordt gedacht, dat er een cultuur is van ‘u vraagt en wij draaien’. In het boek *ledereen is anders* komt duidelijk de behoefte aan gezamenlijkheid naar voren. Het ervaren van gezamenlijkheid bij het dingen doen, maar ook het gevoel gezamenlijk te willen werken aan de ontwikkeling van de leerling. Door leraren, ouders, leerlingen en wie er verder maar bij betrokken kan worden. Natuurlijk stuit een wens soms op praktische of juridische bezwaren, maar over het algemeen kan er vaak veel meer dan in eerste instantie wordt gedacht.

Rob Franke van de Stichting Inclusief Onderwijs geeft aan dat zijn organisatie niet tegen speciaal onderwijs is. Integendeel, speciaal onderwijs zou er voor iedereen moeten zijn; iedere leerling heeft immers andere behoeften. Waar hij wel bezwaar tegen maakt is het bestaan van speciale *scholen*. In Nederland is men volgens hem goed in het toewijzen van leerlingen aan een bepaalde categorie onderwijs. Leerlingen worden relatief vroeg geselecteerd in een stroom en kunnen maar met moeite overstappen. 8% van de leerlingen zit op een speciale school, dat is een hoog percentage in vergelijking met andere landen. **Susan Walstra** merkt op dat er wat meer tussenvoorzieningen in reguliere scholen zouden moeten zijn. Niet òf 25 leerlingen bij elkaar in een lokaal òf in je eentje de gang op, maar meer vormen als plusgroepen, preventieve groepen etc. Er moeten zo min mogelijk (nieuwe) instituties in het leven worden geroepen; het belang van het kind is het uitgangspunt.

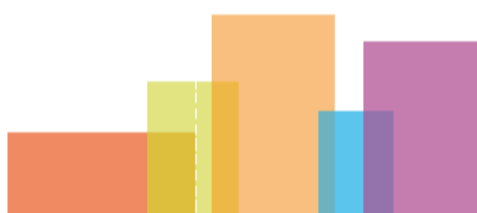

Stelling 2: ‘Opbrengstgericht werken gaat niet over leerlingen’

Deze stelling hangt samen met het recente mantra van ‘opbrengstgericht werken’ dat momenteel zijn opgeld doet in het Nederlandse onderwijssysteem. Op zich hoeft aandacht voor opbrengsten natuurlijk niet verkeerd te zijn. Het stellen van doelen, het bereiken van die doelen en het monitoren en bijstellen daarvan past prima bij inclusief onderwijs. Het gaat er daarbij wel om dat de doelen in gezamenlijkheid met de leerlingen worden opgesteld en realistisch zijn.

“Opbrengsten worden bepaald in dialoog met leerlingen.” Een kind dat behoefte heeft aan bepaalde kennis zal gemotiveerd dat doel veel sneller halen dan een kind dat er geen betekenis aan kan hechten. Daarbij is het een misverstand dat leerlingen alleen makkelijke of leuke dingen zouden willen leren. **Steven de Jong** van het LAKS ziet ook dat leerlingen best willen stampen, als ze het nut er maar van inzien. Als leerlingen duidelijk weten wat ze willen, levert dat daadwerkelijk wat op in leerwinst. Een leraar heeft daarbij de rol om een actieve houding te bevorderen en niet af te wachten. Bovendien heeft het onderwijs de taak om leerlingen voor te bereiden op de maatschappij en hen uit te rusten met vaardigheden om mee te kunnen doen.

Reactie op het boek

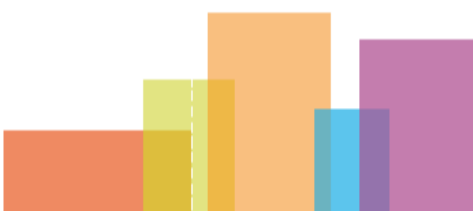
Ursie Lambrechts geeft in haar reactie aan dat *Iedereen is anders* een bijzonder boek is. Het geeft een nieuwe en andere inhoud aan het begrip 'De leerling centraal'. Hoe belangrijk iets is voor een kind wordt vaak door anderen ingeschat, maar in dit boek doen de kinderen en jongeren dat zelf. De dialoog met leerlingen en de door leerlingen belangrijk gevonden aspecten van een school lijken 'bedrieglijk eenvoudig', maar zijn in de praktijk van veel scholen toch moeilijk te verwezenlijken. Zij raadt het boek aan als een bron. Of het nu om de leerling gaat, om de docent, om de schoolleider of het schoolbestuur: op ieder niveau is er wat met de inzichten uit het boek te doen. Zij betreft deze suggestie ook op zichzelf.

Het heeft haar gesterkt in de overtuiging dat het ook bij adviezen en evaluaties van onderwijsbeleid belangrijk is om de mening van leerlingen mee te nemen in het proces. Tenslotte complimenteert zij de auteurs van het boek met de grote en prachtige foto's en het positieve dat het boek uitstraalt.

"Je wordt er heel vrolijk van".

Meerdink, J. met medewerking van M. Schuurman en M. Verdonk (2011),
Iedereen is anders. Kwaliteitscriteria van inclusief onderwijs.

Antwerpen/Apeldoorn: Garant. De uitgave is mede mogelijk gemaakt door het Revalidatiefonds en de Nederlands Stichting voor het Gehandicapte Kind (NGSK).

Scholen gezocht

Er worden enkele scholen gezocht om met een groep leerlingen de verbetermeter uit te proberen.

Interesse?

Neem dan contact met ons op: leonie@wespweb.nl of 0252-218521.
En bekijk voor een impressie de hierna volgende presentatie.

